

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Skjøtselsplan for Stor-Sandøya, kystlynghei, Nærøy kommune, Nord-Trøndelag fylke

NIBIO RAPPORT | VOL. 3 | NR. 119 | 2017

Per Vesterbukt

Divisjon for matproduksjon og samfunn/Kulturlandskap og biomangfold

TITTEL/TITLE

Skjøtselsplan for Stor-Sandøya, kystlynghei, Nærøy kommune, Nord-Trøndelag fylke

FORFATTER(E)/AUTHOR(S)

Per Vesterbukt

DATO/DATE:	RAPPORT NR./ REPORT NO.:	TILGJENGELIGHET/AVAILABILITY:	PROSJEKTNR./PROJECT NO.:	SAKSNR./ARCHIVE NO.:
08.12.2017	3/119/2017	Åpen	10834	17/00051
ISBN:	ISSN:	ANTALL SIDER/ NO. OF PAGES:	ANTALL VEDLEGG/ NO. OF APPENDICES:	
978-82-17-01941-1	2464-1162	39		

OPPDRAAGSGIVER/EMPLOYER:

Nærøy kommune

KONTAKTPERSON/CONTACT PERSON:

Torhild Libjå

STIKKORD/KEYWORDS:

Kystlynghei, handlingsplan, skjøtselsplan, utvalgt naturtype, vegetasjon

FAGOMRÅDE/FIELD OF WORK:

Biologisk mangfold

SAMMENDRAG/SUMMARY:

På oppdrag fra Nærøy kommune ble det kartlagt viktige naturtyper på Stor-Sandøya og de to mindre øyene Tjønnholman, og tilhørende skjøtselsplan utformet for videre skjøtsel av området. Det ble registrert kystlynghei verdi B, naturbeitemark verdi A og strandeng verdi B. Området som helhet opplever likevel en økende trussel i form av tiltagende gjengroing. Det anbefales derfor restaurering med gjeninnførsel av lyngsviing i kystlyngheia i tillegg til dagens beite. Dette vil opprettholde den truede naturtypen kystlynghei, samtidig som beiteressursene i lyngheia øker. Stor-Sandøya har også en landskapsverdi for regionen bestående av gammelt kulturlandskap preget av kystjordbruk.

NIBIONORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

LAND/COUNTRY: Norge
FYLKE/COUNTY: Nord-Trøndelag
KOMMUNE/MUNICIPALITY: Nærøy
STED/LOKALITET: Stor-Sandøya

GODKJENT /APPROVED

Knut Anders Hovstad

NAVN/NAME

PROSJEKTLEDER /PROJECT LEADER

Per Vesterbukt

NAVN/NAME

Forord

Denne rapporten beskriver skjøtselsplan i samsvar med Handlingsplan for kystlynghei. Arbeidet er utført på oppdrag fra Nærøy kommune. Innledningen er hentet ut fra handlingsplanen for kystlynghei, som angir en mal og retningslinjer for kystlynghei i Norge generelt, og er således ikke forfattet av undertegnede for denne skjøtselsplanen.

Takk til Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, Nærøy kommune og bruker for verdifull informasjon til prosjektet.

Stjørdal, 9.12.2017

Per Vesterbukt

Innhold

1	Generelt om kystlynghei.....	6
1.1	Ulike typer kystlynghei	6
1.2	Geografiske variasjoner av kystlynghei	7
	Sør-Norge.....	7
	Vest-Norge	7
	Midt- og Nord-Norge:	7
2	Dagens status på Stor-Sandøya	8
2.1	Driftsbeskrivelse	11
3	Skjøtsel av Stor-Sandøya – beskrivelse av planlagte tiltak.....	13
3.1	Generelt om skjøtsel av kystlynghei	13
3.2	Beiting og dyrehold i kystlynghei.....	13
	Gammelnorsk sau og andre husdyrslag	14
3.3	Lyngsviing	15
3.4	Restaurering av kystlynghei.....	16
3.5	Mål for skjøtsel på Stor-Sandøya.....	16
3.6	Planlagte skjøtselstiltak på Stor-Sandøya.....	19
	3.6.1 Beiterelaterte tiltak.....	19
	3.6.2 Planer for sviing	19
	3.6.3 Planlagte restaureringstiltak	20
	3.6.4 Andre planlagte skjøtselstiltak	20
3.7	Oppfølging av skjøtelsplanen.....	21
4	Mer informasjon.....	22
5	Detaljert beskrivelse av naturtypene på lokaliteten.....	23
6	Kilder.....	27
7	Ortofoto/kart.....	28
8	Bilder.....	32
9	Artsliste.....	36

1 Generelt om kystlynghei

Kystlynghei er en flere tusen år gammel naturtype som er dominert av røsslyng. Naturtypen har blitt til i de ytterste, oseaniske strøkene langs kysten der klimaet er så mildt at småfe har kunnet gå ute hele året, eller det meste av året. Om sommeren har også storfe beitet i lyngheia, og lyng ble slått til vinterfôr. For å skape godt beitegrunnlag ble lyngheiene svidd slik at det oppsto en mosaikk av gras- og urtevegetasjon (på nysvidde arealer) og lyngvegetasjon. Røsslyng er en vintergrønn dvergbusk som beites hele året, men er viktigst som forplante om senhøsten og vinteren. Grasvegetasjonen er først og fremst vår- og sommerbeite, men særlig starr kan spille en viktig rolle vinterstid. Selv om det er mange trekk i driftsmåten som er relativt ensartet, varierer både bruken og utformingen av kystlyngheia fra sør til nord og fra øst til vest.

Røsslyng er en viktig art i kystlyngheia.

Kystlyngheiene har spilt en viktig rolle i ressursutnyttelsen langs kysten og utgjorde tidligere ca. 2 % av landarealet i Norge. De strekker seg fra Lofoten i Nordland til Kragerø i Telemark. Det er også lynghei på noen få øyer i ytre Oslofjord, bl.a. på Hvaler i Østfold. Lyngheidriften har gått sterkt tilbake i løpet av 1900-tallet. Når driften reduseres eller opphører, gror lyngheiene igjen. Også skogplanting, gjødsling, oppdyrking, nedbygging og nitrogedfall utgjør trusler mot gjenværende arealer, og kystlynghei er nå en sterkt truet naturtype (Norderhaug & Johansen 2011). Tradisjonell drift med helårsbeiting, eller beiting store deler av året, og lyngsviing er en forutsetning for opprettholdelse av kystlynghei.

Naturtypen kystlynghei inngår i kystlandskapet i en mosaikk med en rekke andre naturtyper slik som semi-naturlig eng- og strandeng, strandberg og myr. Det norske kystlyngheilandskapet utgjør en del av et større lyngheilandskap som finnes langs atlantehavskysten sør til Portugal. I Norge, som i resten av det europeiske kystlyngheiområdet er lyngheia på sterk tilbakegang. Norge har verdens nordligste kystlyngheier og dermed et spesielt ansvar for å ivareta disse. Variasjoner i miljøvariabler (kalkinnhold, uttørkingsfare og vannmetning) danner grunnlag for en rekke grunntyper av kystlynghei, og variasjoner i bruk (lyngsviing og beiting) øker kompleksiteten i artssammensettingen og diversitet. Tiden etter lyngsviing kan deles inn i fire ulike faser; pionerfase, byggefase, moden fase og degenererende fase, og enkelte arter kobles spesifikt til noen av disse fasene. Nybrent kystlynghei med lyng i pionerfasen inneholder en del urter og gras, mens gammel lynghei (30-50 år) ofte er meget artsfattig og har et velutviklet mosedekke. Selv om lynghei generelt regnes som et relativt sett artsfattig økosystem er det totale biologiske mangfoldet knyttet til hele lyngheisyklusen betydelig. Som i de fleste andre semi-naturlige økosystemer øker også arts mangfoldet, spesielt av de skjøtselsavhengige artene, med kalkinnholdet i jorda (pH).

1.1 Ulike typer kystlynghei

Kunnskapen om variasjonen i kystlyngheivegetasjonen er under utvikling. Det nyeste systemet for beskrivelse av variasjonen i norsk natur, Natur i Norge (NiN), deler kystlynghei på grunnlag av kalkinnhold, uttørkingsfare og vannmetning inn i tolv grunntyper: Kalkfattig bakli-hei, kalkfattig kystlynghei, kalkfattig tørr kystlynghei, kalkfattig fuktig kystlynghei, intermediaer bakli-hei, intermediaer kystlynghei, intermediaer tørr kystlynghei, intermediaer fuktig kystlynghei, svakt kalkrik kystlynghei, svakt kalkrik tørr kystlynghei, sterkt kalkrik kystlynghei, sterkt kalkrik tørr kystlynghei

(Halvorsen et al. 2015). I tillegg til røsslyng er bl.a. blåbær, flekkmarihånd, tyttebær, krekling, smyle, kornstarr, tepperot og skrubbær vanlige arter i norske kystlyngheier. Kalkrik kystlynghei skiller seg fra den kalkfattige ved et høyere innslag av kalkrevende arter som flekkmure, blåstarr, reinrose, vill-lin, fjellfrøstjerne og orkideer. Bakliheier, som ofte er nord- og østvendte, gjerne i humide skråninger, har typiske arter som bjørnekam, revebjelle, ormetelg, blåbær og blokkebær. Kystlynghei med høy uttørkningsfare har gjerne arter som heigråmose, melbær, kveinarter, finnskjegg og gulaks. Kystlynghei med høy vannmetning skiller seg fra tørrere grunntyper ved et framtrædende innslag av fuktkrevende arter og myrarter som klokkeling, blokkebær, rome og bjønnskjegg.

Nedenfor finner du en kort beskrivelse av karakteristiske trekk for kystlynghei i sør, vest og nord. For å ivareta det biologiske mangfoldet er det viktig å ivareta lyngheier som representerer variasjonen langs hele kysten i tillegg til variasjonen i lokale komplekse miljøvariabler.

1.2 Geografiske variasjoner av kystlynghei

Sør-Norge

Det meste av kystlyngheiene i sør er relativt tørr kystlynghei, fukthei er sjeldnere. I de sørlige heiene forekommer klokkesøte langs kysten fra Lindesnes til Stavanger. I sørhellende lyngheier på litt næringsrik grunn kan man finne en del andre urter som blodstorkenebb, fagerperikum, kystmaure og firtann. På Lista og Jæren finnes det fortsatt en meget spesiell lyngheitype: lynghei som er et suksesjonstrinn mellom marehalmdyne og skog. De domineres av røsslyng, krekling, krypvier, marehalm og sandstarr.

Vest-Norge

Kystlyngheiene i vest dvs. fra Rogaland til Møre og Romsdal, har størst utstrekning i vest-øst-retning og for hundre år siden gikk lyngheia her langt inn i fjordene. I dag dominerer imidlertid lyngheia først og fremst de ytterste øyene og de ytre fjordstrøkene. Her finnes arter med høye krav til fuktighet og lang vekstsesong. Klokkeling, som vokser i fuktigere områder enn røsslyng, er vanlig her, og purpurlyng, som er frostømfintlig, finnes i en smal stripe ytterst på kysten til Sunnmøre. En rekke arter med vestlig utbredelse i Norge har lyngheia her som sitt viktigste habitat, for eksempel vestlandsvikke, lyngøyentrøst, fagerperikum, heibläkfjær og kystmyrklegg. Artsmangfoldet synker fra vest mot øst på grunn av at de klart vestlige artene faller ut.

Midt- og Nord-Norge:

Fra Trøndelag til Nordland, dominerer fukthei på grunn av mye nedbør og lav temperatur. Torvdybden kan være flere desimeter og overgangen mot myr er glidende. Krekling blir et stadig vanligere innslag nordover og kan bli mer dominerende enn røsslyngen. Siden den har lavere beiteverdi kan det skape problemer i områder med vinterbeiting. Slåttstarr og torvull er også vanlige. Fra Sunnmøre og nordover minker innslaget av vestlige arter, mens innslaget av nordlige arter og fjellarter øker, som for eksempel dvergbjørk, rypebær og molte. Tørrhei (høy uttørkningsfare og lav vannmetning) kan forekomme i sørhellinger og på arealer med skrint jordsmonn. Her øker andelen av urter og gras som tepperot, engkvein og rødsvingel, og melbær er et karakteristisk innslag. Den norske kysten domineres av fattige bergarter, men nordover finnes det innslag av kalkrike bergarter som gir rik hei med innslag av kalkrevende arter. Også på skjellsand kan det utvikles slik rik hei.

2 Dagens status på Stor-Sandøya

Lokaliteten ligger rett utenfor Stor-Arnøya helt vest i Nærøy kommune, 8 km sør for tettstedet Rørvik. Skjøtselsplanen omhandler i tillegg til Stor-Sandøya de to mindre øyene Tjønnholman. Disse øyene er bundet sammen ved fjære sjø. Topografisk utgjør beitearealet på Stor-Sandøya kuperte høydedrag samt en større flat forsenkning med marine avsetninger. Beiteområdet domineres av naturtypen kystlynghei, med flekkvis berg oppe i dagen, samt en større naturbeitemark i forsenkningen, med smal sondering av strandeng nederst mot sjøen. For kystlyngheia består hellingene generelt av tynt jorddekke på berg mens mindre forsengkninger er mer frisk/fuktig med et dypere torvlag.

Viktigste jordsmonntyper er lyngtorv over berg. I tillegg finnes torv av varierende tykkelse, lågtliggende parti med marine avleiringer (leire, skjellsand), samt skjellsand i strandsonen. Totalt areal for beiteområde (inkl. fjæresonen): 262 daa, beitevegetasjon: 171 daa.

Kystlyngheivegetasjonen på Stor-Sandøya har på lik linje med vegetasjonen i området en mer nordlig karakter enn det lyngheia sør for Trondheimsfjorden har. Ser man på artssammensetningen så får arter som heigråmose og krekling generelt sett en mer fremtredende rolle. I tillegg så er det vanlig med en relativt tørr røsslyngutforming, men med fast innslag av fuktarter som beskrevet av nøkkelarter i vegetasjonsutforming H1c Røsslyng-slåttestarr-torvull (Fremstad 1997). I tillegg kan molte, som blir forbundet med fukthei og myr lengre sør, komme inn i denne tørrheia i nord (Fremstad et al. 1991). Kystlyngheia på Stor-Sandøya og Tjønnholman ble kartlagt av NIBIO v/Pål Thorvaldsen og Per Vesterbukt i 2013 i forbindelse med prosjektet «Kystlyngheiundersøkelser i Nord-Trøndelag» (Johansen et al. 2013) og har hovedsakelig tørr, fattig kystlynghei på grunt torvdekke, enkelte steder i mosaikk med bart berg, men generelt er vegetasjonsdekket godt utbredt over øya. Feltsjikhøyde 15-40 cm, lavest i vindutsatte områder. Naturtypen er D07-Kystlynghei, med utforming D0707-Kalkfattig kysthei (50 %). Supplerende naturtype er D0708-kalkfattig kystfukthei (40 %) og D0710-intermediær kystfukthei (10 %). Karakteristiske arter er røsslyng, krekling, tyttebær, blåbær, torvull, molte, blokkebær, bjønnskjegg, rypebær. Eller er det registrert buskfuru, ørevier, fuglevikke, bjørk, sitkagran, bergfuru, vanlig gran, rogn, marinøkkel, gullris, slåttestarr, lys og grå reinlav, heigråmose, rødsvingel, sisselrot, krattmjølke, mjødukt, smyle, tepperot, engkvein, skrubber, geitrams og ryllik. I de rikeste partiene med mer innslag av urter og gras, bl.a. blåklokke, hestehavre, dunhavre, teiebær, storblåfjær, legeveronika, hvitbladtistel og engfrytle. Områdene ble verdisatt til B (viktig) pga. god røsslyngdekning og lite gjengroing. Lokaliteten oppnådde ikke verdi A grunnet for lavt beitetrykk og dels manglende beiting i lyngheia sammen med fravær av lyngsviing, noe spredning av fremmede arter og liten størrelse. Kystlyngheia på Tjønnholman ble beskrevet som; Naturtype D07-Kystlynghei, med utforming D0708-Kalkfattig kystfukthei (50 %). Supplerende naturtype er D0707-kalkfattig kysthei (40 %) og D0710-intermediær kystfukthei (10 %). Registrerte arter: røsslyng, krekling, torvull, mjødukt, enghumleblom, tepperot, blåklokke, engmarikåpe, tyttebær, blokkebær, smyle, molte, melbær, rypebær, bjønnskjegg, slåttestarr, lys og grå reinlav, bjørk og rogn. Området med lavt beitetrykk fra storfe. Dyrene beitet mest på engarealer og lite i lyngheia. Det er vurdert svak hevd ettersom det var lavt beitetrykk i lyngheia og ingen tegn til lyngbrenning. Røsslyngen var gammel og hovedsakelig i degenererende fase. Området er generelt ikke under gjengroing men hadde oppslag av bjørk enkelte steder. Noe einer er brent. En del forsøpling registrert. Spor etter gamle torvtekt.

Befaring på Stor-Sandøya 2017 og avstands-observasjoner av Tjønnholman viste at røsslyng generelt har bra har god revegetering de fleste steder i form av nye skudd fra rot og sidegreiner etter den omfattende vintertørke/-skaden 2014, men fremdeles finnes store mengder død lyng. Røsslyngen i området er gammel og forvedet og kan beskrives som sent moden og tidlig degenererende iht. lyngheisyklusen i skjøtselsboka for kulturlandskap (Norderhaug et al. 1999), men stedvis også tendenser til byggfase som følge av re-vegeteringen. Lynghøyden varierer fra 10-20 cm. på rabber og områder utsatt for vindslitasje til 40-50 cm. i le-terreng og forsengkninger. Lyngheia har ikke

gjennomgått nevneverdige endringer siden kartleggingen 2013 og innehar i dag samme vegetasjonsstruktur som den gang.

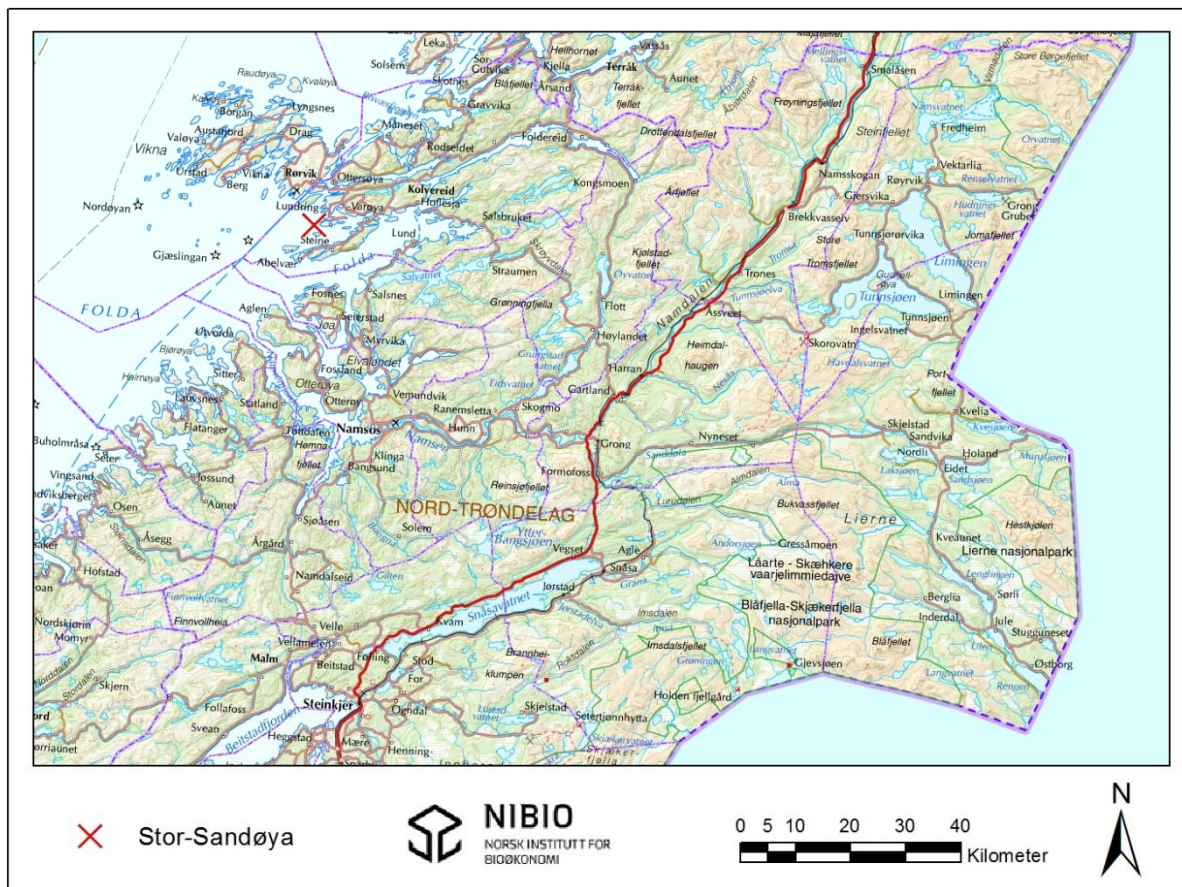
Naturbeitemarka strekker seg over øya og deler kystlynghei-areale i to. Kartleggingen 2017 viste en forholdsvis artsrik vegetasjon, ikke gjødselpåvirket, med mengdearter som engkvein, engrapp, gulaks, kornstarr, hestehavre, blåklokke, fuglevikke, kjerteløyentrøst, smalkjempe, tiriltunge og hestehavre. Bleiksøte spredt over hele enga, med størst utbredelse i nord. Hårsveve flekkvis en del på berg/tørrere partier. Bunnsjikt godt utviklet, hovedsakelig med engkransmose. Andre påviste beitemarksarter som kan nevnes er bl.a. beitesveve, aurikkelsveve, engfiol, engsoleie, følblom, gjerdevikke, enghumbleblom, harerug, hvitbladistel, stornesle, hvitkløver, småengkall, blåfjær, vill-lin, rødsvingel, sauesvingel, småmaure, tepperot, slåtestarr og bakkesøte. Nevnte bakkesøte er tilbake på rødlista fra 2014 som NT (nær truet) grunnet større tilbakegang enn tidligere antatt, etter å ha vært ute fra rødlista siden 2006. Forekomster med skjellsand gir et svakt baserikt habitat og er nok – i kombinasjon med beite – årsaken til at arten har såpass stor populasjon i enga. Det ble påvist 50-60 høstblomstrende individer med både lilla og hvite blomstervarianter. Estimert anslår bestand med mer enn 300 individer. Utbredelsen er størst ved østenden av enga og ned mot tilgrensende strandeng. Enga verdisettes til A grunnet stort areal, forekomst av rødlistearter og god skjøtsel. Naturtypen er D04 Naturbeitemark, med utforming D0407-Frisk/tørr, middels baserik eng. Den har dog tendenser til D0410-Frisk baserik eng (tilsvarende G10 Hestehavre-eng etter Fremstad 1997), og skillet mellom de to noe flytende her ettersom den virker å ha elementer fra begge utformingene. De to mindre naturbeitemarkene på Tjønnholman ble ikke befart 2017, men det er nærliggende å anta at de innehar samme vegetasjonsstruktur som på Stor-Sandøya. Engene ble besøkt i 2013 (men ikke registrert arter og struktur) og ga da inntrykk av god skjøtsel, med fint beitetrykk og forholdsvis artsrik. De får verdi B som følge av god hevd og artsrikhet, men oppnår ikke verdi A pga. lite areal.

To smale sonderinger med strandeng finnes nederst mot sjøen i hver ende av naturbeitemarka. Artssammensetningen i denne enga har mye fellestrekk med naturbeitemarka på Stor-Sandøya, men skiller seg først og fremst ut med større innslag av arter tolerante for lav/middels salinitet og uregelmessig oversvømmelse; bl.a. gåsemure, fjærekoll, smårapp, sauesvingel, rødsvingel, bleiksøte, sauesvingel og bitterbergknapp. Får verdi B grunnet god hevd, middels artsrik og rødlistearten bakkesøte, mens lite areal trekker ned.

Stor-Sandøya og Tjønnholman er i dag beiteområde for ammeku av rasen Charolais, og fire dyr går ute på øyene i sommerhalvåret. Som nevnt ovenfor er Stor-Sandøya, Tjønnholman og flere mindre holmer landfaste med hverandre ved fjære sjø, slik at dyrene har fri tilgang mellom øyene. Beitetrykket fremstår som lavt i kystlyngheia og middels/høyt i naturbeitemarka og strandengene, dog ikke preg av overbeite. Tjønnholman med mindre flekker strandeng/beitemark, men disse ble ikke prioritert grunnet lite areal og ugunstig flomål under kartleggingen. Brukerne har også gjennomført restaurering senere år i form av rydding av einerbusker. Disse hadde tidligere omfattende utbredelse særlig i kantsonene inn mot naturbeitemarka. I dag viser dette arealet god re-vegetering med urter og gras, noe som har forbedret beiteressursene på øya.

Vedrørende driftshistorikk ble øya fra gammelt av beitet med sau. Dette beitet pågikk til slutten av 1980-tallet. Deretter fulgte en brakkleggingsperiode fram til dagens brukere innførte storfe på beite rundt 1997, et beite som er opprettholdt fram til i dag uten større endringer i antall dyr. Når det gjelder lyngbrenning er det rimelig å anta at det vært regelmessig sviing på Stor-Sandøya fra langt tilbake i tid. Denne skjøtselen har imidlertid pågått også utover etterkrigstiden, noe som var svært sjeldent i landssammenheng. Bestefar til dagens bruker gjennomførte lyngsviing til ut på 1960-tallet, noe bruker også kan huske. Etter dette var det slutt på jevnlig sviing, men det ble gjennomført en lyngsviing på Stor-Sandøya på slutten av 1980-tallet (Arnø 2017, pers. med.). Ikke svidd etter dette, og ingen spor av lyngsviing ved befaring. Utbredelser med trær, busker og kratt er enn så lenge begrenset til et minimum, men spredte oppslag med særlig bjørk og furu (< 1.5 m.) finnes over hele øya, samt flekkvis

tett busksjikt med einer. Dette betyr at graden av gjengroing vil øke i omfang kommende år. Tidligere og dagens beite på øya har nok bidratt til at gjengroingen per dags dato har et beskjedent omfang.

Figur 1. Topografisk oversikt for lokaliteten Stor-Sandøya (merket rødt).

2.1 Driftsbeskrivelse

Dato for utarbeiding av driftsbeskrivelse: 23.10.2017
Beskriv dagens beite (ev. tegn inn på kart): Se figur 3. Stor-Sandøya, Tjønnholman og flere mindre holmer landfaste ved fjære sjø. Beiteareal utgjør strandenger, naturbeitemark og kystlynghei, ca. 18 % beiteeng og 82 % kystlynghei. Fine strand-/beiteenger. Lyngheia delvis tørr og utdødd etter vinterskaden 2014.
Hvor mange dyr beiter på de ulike beiteområdene: Stor-Sandøya og Tjønnholman har hatt 4 voksne storfe av rasen Charolais på beite de siste årene.
Beskriv nåværende opplegg for sviing (Hva har du svidd, når ble det svidd, ev. tegn inn på kart): Ikke svidd senere år. Stor-Sandøya sist svidd på slutten av 1980-tallet.
Har du gjort andre skjøtselstiltak enn beiting og sviing: Rydding av einerbusker.
Vet du hvordan området har vært skjøttet tidligere (beiting, lyngslått, sviing eller annet)? Beitet med sau fra gammelt av, fram til 1980-tallet. Regelmessig lyngsviing pågikk til ut på 1960-tallet.
Er det noe med dagens skjøtsel (antall dyr, kvalitet på beiteområdene) du mener bør endres? Lyngsviing ønskes gjeninnført spesielt med tanke på å få fjernet utbredelse med einer og gammel død røsslyng slik at beitekvaliteten økes gjennom re-vegetering med gras, urter og røsslyngspirer. Målsetting om å øke antall dyr på beite.
Må skjøtselen tilpasses spesielle verdier i området (sjeldne arter, problemarter, kulturminner, vern etc.)? Nei, ikke som vi kjenner til.
Beskriv rutiner for tilsyn og sanking: Dyra har tilsyn ca. hver uke (oftere under vår og høst i start- og sluttfasen på beitesongen) og kontrollerer vannkilder ved behov. I slutten av september hentes dyra hjem.
Beskriv tilgang til ly på beite: Kun sommerbeite. Terrenget har enkelte smale bratte forsenkninger som skjermer for vær og vind.
Beskriv rutiner for eventuell nødføring og plassering av fôrplass: Ikke vært aktuelt/behov så langt. Tilleggsføring vil bli utført hvis forholdene evt. nødvendiggjør det.
Beskriv vanntilgang til dyra på beite: Bra og stabil tilgang på vann fra naturlige vannkilder (små tjern) med lav uttørkingsfare.
Relevante tillatelser fra Mattilsynet (for eksempel <u>dispensasjon til «utegang uten tjenlig oppholdsrom»</u>)
Driften gjennom året – legg til aktiviteter: Storfebeite i sommerhalvåret, mai-september.

	<p><i>Desember:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Værslipp • Parring 	<p><i>April-mai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Lamming <p><i>Vår/sommer:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Merking • Klipping/napping • Holdvurdering og ev. veiing • Vurdering dyretetthet • Vurdering av parasittbehandling
<p><i>Høst:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Holdvurdering med ev. veiing • Vurdering dyretetthet • Sortering, utrangering, slakting • Vurdering av parasittbehandling 		
<p>Har dere ønsker eller mål for de neste 3-5 år som det skal tas hensyn til?</p> <p>Sikre adkomst til Stor-Sandøya; brygga trenger restaurering da den er råttent og utgjør en sikkerhetsrisiko. Av sikkerhetsmessige grunner er denne stengt for allmennheten da det er uforsvarlig å ferdes på den. Behov for ny føringspram til dyretransport.</p>		
<p>Andre kommentarer:</p>		

3 Skjøtsel av Stor-Sandøya – beskrivelse av planlagte tiltak

3.1 Generelt om skjøtsel av kystlynghei

Kystlyngheiene er skapt ved rydding av skog, lyngsviing, beiting og lyngslått. De har utviklet seg gjennom gjensidig påvirkning mellom lynghei og beiting, først og fremst med gammelnorsk sau, men også med geit og sommerbeiting med storfe. Helårsbeite med gammelnorsk sau ansees som den viktigste driftsmåten for å ta vare på kystlynghei. Ved innsiktsfull drift kan en også skjøtte kystlynghei ved beiting med spælsau, norsk kvit sau eller andre saueraser fra tidlig vår til sein høst, og tidvis vinterbeiting kombinert med tilleggsføring når forholdene tilsier det. Storfe som kviger, sinkyr (kyr i tørrperioden), ammekyr med kalv samt kastrater kan beite i kystlynghei om sommeren når det inngår strandeng eller andre arealer med gras- og halvgras i tilstrekkelig omfang i beiteområdet som helhet.

3.2 Beiting og dyrehold i kystlynghei

Beiting er viktig for ivaretagelsen av kystlyngheiene, og i snøfattige og vintermilde kyststrøk med kystlynghei finner man former for utegangerdrift. Hold av dyr, uansett driftsform, krever at man følger tilhørende regelverk, se www.lovdata.no. Utegangerdrift er omtalt spesifikt flere steder i regelverket, med både egne tilpasninger og med dispensasjoner fra hovedregelverket mot at enkelte vilkår holdes. Av viktige regelverk å sette seg inn i, kan man trekke frem: «Lov om dyrevelferd» (Dyrevernlova), «Forskrift om velferd for småfe», «Forskrift om velferd for produksjonsdyr», «Forskrift om merking, registrering og rapportering av småfe» og «Forskrift om bekjempelse av dyresjukdommer». Dispensasjon om «utegang uten tjenlig oppholdsrom» krever tillatelse fra Mattilsynet.

For å kunne tilpasse dyretallet til beitegrunnet, må beitegrunnet vurderes. Beitegrunnet påvirkes av variasjoner i både naturforhold og hevd, og må derfor vurderes for hvert enkelt beite. Ofte inngår det flere naturtyper i det samlede kystlandskapet som beites, noe som også bør tas inn i den totale vurderingen av dyretallet. Dette kan være strandenger som er gode vår- og sommerbeiter, eller myr som kan ha viktige halvgress og starr utover høst og vinter. Kystlynghei i god hevd utgjør gode beiter, og inneholder helst vekslinger av røsslyng i både pionerfase, byggefase og moden fase. Dette gjør at beitedyrene kan veksle mellom røsslyngplanter av ulik alder og høyde. Beitekvaliteten til røsslyngen varierer med alder, og særlig gammel, forvedet og skadet røsslyng forringer beiten mye. En del kystlyngheier finnes i vekslinger med mye bart berg, mens andre lyngheier danner tette tepper hvor røsslyngen har et høyt dekke. Både dekning og kvalitet på røsslyng tas med i beregningen av dyretall per arealenhet.

I «Forskriften om velferd for småfe», omtales utegangerdrift spesielt, og i § 18 «Unntak fra kravet om tjenlig oppholdsrom – utedrift», kan oppsummeres i følgende viktige punkt:

- 1) *Dyretallet skal tilpasses beitegrunnlaget.*
- 2) *Eier eller annen med ansvar for dyrene skal ha mulighet til raskt å skaffe tilstrekkelig og egnet fôr i tilfelle situasjoner der beitet ikke gir tilstrekkelig næring.*
- 3) *Det skal etableres fôringsplass som gjør det mulig å føre dyrene på en god måte.*
- 4) *Terreng og vegetasjon skal gi tilstrekkelig ly, og dyrene skal ha beskyttende ullfell i kalde årstider.*
- 5) *Det skal etableres innhengning som gjør det mulig å samle dyrene.*
- 6) *Dyrene skal samles når det er nødvendig av dyrevernmessige hensyn, og minimum vår og høst for kontroll, merking, napping og klipping av ull, nødvendig parasittbehandling, o.l.*
- 7) *Paring skal skje slik at lamming og kjeing kan forekomme når beite- og klimaforhold er gunstige.*
- 8) *Tilsynet skal intensiveres før og under lamming.*

Gode vinterbeiter er nødvendig for et godt dyrehold. Nøkkelarten røsslyng inngår i beitegrunnlaget gjennom hele året, men er viktigst utover høsten og vinteren, da omfanget av andre beiteplanter reduseres. Selv om røsslyng er den viktigste vinterbeiteplanta, er tilgang på starr og gras som dyra finner innimellom lyngen betydningsfull for det samlede næringsopptaket om vinteren. Småfe på utmarksbeite skal etter regelverket ha tilsyn minst en gang per uke i områder uten særskilt risiko. Ved mistanke om økt fare må tilsynet intensiveres slik at forhold som kan medføre dårlig velferd, syke, skadde og avmagrede dyr, oppdages så tidlig som råd er. Det er en forutsetning at beitelokalitetene gir muligheter for å komme til med nødfôr, også i perioder med dårlig vær. Beitene må ha tilstrekkelig ferskvannstilgang gjennom hele året. Det må planlegges løsninger for mulig vannmangel, både sommer som vinter.

Gammelnorsk sau og andre husdyrslag

Gammelnorsk sau (ofte kalt villsau) er mye brukt i utegangerdrift i kystlynghei, ettersom det er en hardfør, lett sau som er tilpasset helårsbeiting hvor det er vilkår for det. Under de riktige kombinasjoner av milde vintre, tilstrekkelig med areal og velskjøttede kystlyngheier, greier gimrer og voksne sauer av gammelnorsk sau seg vanligvis tilfredsstillende gjennom vinteren. Paring skal skje slik at lamming om våren ikke starter før beitegraset er kommet i vekst slik at sauene finner næringsrikt fôr til produksjon av melk. Kommer det tungt snøfall som blir liggende, og som gjør det vanskelig for sauene å få tak i tilstrekkelig fôr, må en straks sette inn tiltak med tilleggsfôring og om nødvendig hente dyrene i hus og/eller innhegning med ly for nødvendig oppfølging.

Gammelnorsk sau er godt tilpassa beiting i kystlynghei.

Innholdet av protein i beiteplantene gjennom vinteren er gjerne noe knapt. Gammelnorsk sau kan i noen grad tære litt på kroppsreserver gjennom vinteren. Dyrene må da ha fått bygd opp kroppsreserver gjennom sommer, høst og førjulsvinter. Dersom lammene fra sau i kystlynghei ikke har nådd tilfredsstillende slaktevekt, kjøttsetting og fettinnhold ved tidspunktet for høstslakting må man gjøre tilpasninger. Disse lammene som ikke er slaktemodne må da overvintres på en måte som sikrer tilstrekkelig fôrtilgang og god dyrevelferd. Små sauelam må ikke gå sammen med vær slik at de kan bli

paret, da drektighet krever svært mye og setter individet tilbake i utvikling, og kan være i strid med kravet om godt dyrehold. Produksjonsmessig er det heller ikke noen god løsning at utegangersau lammer årsgamle, da en lett kan komme inn i en vond sirkel med seinere lamming og dermed små lam om høsten.

Vanlig norsk kvit sau og andre norske langhalete raser med regional utvikling og tilpassing (steigar, cheviot, ryggja), spælsau og eventuelt andre saueraser kan også beite i kystlynghei lenge utover høsten der det er vilkår for det, og i deler av vinteren når det blir kombinert med inneføring som sikrer dyra tilstrekkelig med energi og protein. Driftsmåten som kombinerer utegangerdrift og inneføring er lite brukt i dag sammenlignet med tidligere, men er fortsatt i bruk m.a. i området ved Lindesnes i Vest-Agder, Rogaland, Hordaland og enkelte steder videre nordover langs kysten. Beiting med de langhalete sauerasene eller spælsau i kystlynghei gjennom sommeren vil ofte gi mindre tilvekst på lamma enn annet utmarks- eller fjellbeite. Mengdeinnslaget av gras og urter er viktig, det gjelder å få en god start på tilveksten hos lamma fra våren av, og at tilveksten ikke stagnerer og blir for lav når en kommer utover sommeren og seinsommeren. Ved større innslag av strandeng i tilknytning til kystlynghei, kan beitet være tilfredsstillende som sommerbeite både til tynge saueraser og stedvis til storfe (sinkyr, kviger, kastrater, ammekyr). Naturtypen strandeng er det generelt mer av på deler av Trøndelagskysten og særlig i Nordland (Helgelandskysten) enn hva som er tilfelle på Vestlandet.

3.3 Lyngsviing

Lyngsviing er avgjørende både for opprettholdelse av ønsket artsinnhold i lyngheiene og det biologiske mangfoldet, og for sikring av godt og tilstrekkelig beitegrunnlag. Det er derfor viktig å planlegge lynsvingen for flere år framover slik at man til enhver tid har den mosaikk av grasarealer og lyngarealer av forskjellig alder som er ønskelig. Ved planleggingen av avsviingen må man også ta hensyn til spesielle verdier knyttet til området, slik som fugl, kulturminner, landskapsestetikk og eventuelle erosjonsproblemer. Det er viktig å orientere seg om hvilke verdier som finnes i området gjennom f. eks forvaltningsorgan som kommunen, fylkeskommunen, Fylkesmannen eller Miljødirektoratet/Statens Naturoppsyn, og tilpasse den planlagte skjøtselen til disse verdiene.

Lyngsviing er ei vanleg skjøtselsform i kystlynghei.

Når det gjelder lyngsviing, er de generelle rådene at avsviingsflatene ikke skal være for store. Med store avsviingsområder minker det biologiske mangfoldet og sauen får vanskeligere for å finne godt fôr i tilstrekkelige mengder til enhver tid. For lammenes tilvekst er det spesielt viktig at det finnes lett tilgjengelige grasarealer fra våren og utover sommeren. Lyngsviingsarbeidet blir imidlertid mer arbeidskrevende når avsviingsarealene er små så det gjelder å finne en passe balanse.

I denne sammenheng er det viktig å kunne vurdere og bestemme hvor lang tid det skal gå mellom hver gang man svir av samme område dvs. hvilken rotasjonsperiode lyngheivegetasjonen skal ha. Utviklingen av røsslyngplanten går gjennom flere faser, fra pionerfase til byggefase og videre til moden fase. Fôrproduksjonen er høyest i tidlig byggefase. Når lyngen begynner å bli gammel ("moden") dvs. vanligvis når den har blitt 20-30 cm høy, brenner man på nytt. Hvor lang tid det tar varierer med klima, lokale vokseforhold og beitetrykk, men man regner med 8-20 år. Siden utviklingen av røsslyngen kan variere så mye er det viktig at man lager individuelle skjøtselsplaner som tar hensyn både til røsslyngens evne til å regenerere, røsslyngens tilveksthastighet og en vurdering av

problemarter som kan komme inn etter sviing. Eksempler på problemarter er einstape, sitkagran, rynkerose og tistler.

Selve avsviingsarbeidet må også planlegges nøye med hensyn til hvor ilden skal starte og avsluttes. Myr- og vannkanter kan være naturlige avslutningslinjer, men det hender at man må lage branngater (5-6 m) for å sikre en god avslutning. Man må sørge for å ha brannsløkkingsutstyr tilgjengelig og man må varsle brannvesenet på forhånd. Naboer bør også varsles. Det er viktig å være mange nok for å sikre at man kan styre brannen. Brenning må bare gjennomføres under gunstige værforhold og med tele eller fuktig jord, dvs. i perioden fra sein høst til tidlig vår. Hvis man ikke selv har erfaring med lyngsviing, bør man få hjelp fra noen med erfaring, i hvert fall første gangen.

3.4 Restaurering av kystlynghei

I gammel lynghei dvs. lynghei som ikke har vært brent på lenge, kan det være et kraftig oppslag av busker og trær. Hvis lyngheia skal tas i bruk igjen bør dette ryddes før man brenner på nytt. Noe bjørk, rogn og ulike vierarter bør imidlertid settes igjen fordi det kan være viktig "tilskuddsfôr" for sauene. I gammel lynghei er det mer mose og lav i bunnsjiktet enn i lynghei som har vært i kontinuerlig drift. Det kan forårsake seinere regenerering av vegetasjonen etter sviing. I tillegg kan gammel lyng ha vanskeligere for å sette rotskudd, noe som også forsinker regenereringen. Selv om regenereringen i gammel røsslyng går seint etter første sviing, kan det gå raskere ved ny sviing. Det beste resultatet oppnås imidlertid i områder som ikke er for gjengrodde.

3.5 Mål for skjøtsel på Stor-Sandøya

SKJØTSELSPLAN			
Dato utarbeiding av skjøtelsesplan: 15.10.2017			
Dato befaring: 10-11.8.2017			
Dato samtale med grunneier/bruker: 10.8.2017			
Utformet av: Per Vesterbukt		Firma: NIBIO	
UTM sone:	Nord: 7189915N	Øst: 320773Ø	Gnr./Bnr.: Stor-Sandøya 17/2 Tjønnholman 17/2
Areal (nåværende): 262 daa. Beitevegetasjon: 171 daa. (Kystlynghei: 143,2 daa.) (Naturbeitemark: 24,7 daa.) (Strandeng: 3,3 daa.)		Areal (etter evt. restaurering): 262 daa.	
Del av verneområde: Nei		Hvilket vern:	

Finnes det særskilte skjøtselshensyn i området, hvilke:

Nei

MÅL

Hovedmål for lokaliteten:

Øke beitekvaliteten og verdien for kystlyngheia ved å fjerne gjengroing, gjeninnføre lyngsviing og opprettholde beite. Bevare de rødlistede naturtypene kystlynghei, naturbeitemark og strandeng, samt opprettholde populasjon med rødlistearten bakkesøte. Utnytte forressurser i utmarka.

Konkrete delmål:

Restaurering:

Oppslag med rogn, bjørk furu, bergfuru, gran og sitkagran bør hugges ut som et tiltak mot for å stanse begynnende gjengroing. Generelt bør busker/trær hugges ut ved høyde over 1 m. for å forhindre videre gjengroing da disse gjerne brenner dårlig under lyngsviing. Einerbusker brenner godt og trenger ikke hugges ut på forhånd, men skulle store busker stå igjen etter brann bør disse fjernes. Ideelt sett bør hogstavfall fraktes ut av kystlyngheia, men om terrenget vanskeliggjør dette kan avfallet samles og brennes i lyngheia, fortrinnsvis på andre naturtyper (berg, myr, fjæresone), da større bål gir høy varmeutvikling og ødelegger røtter og frøbank i jordsmonnet. Etablerte bålflater bør brukes om igjen ved senere brenning.

Det er viktig at sitkagran hugges ned og fjernes før individet rekker å utvikle frø. Arten har svært god spredningsevne og står oppført som fremmed art med status SE (svært høy risiko) på den nasjonale svartelista som følge av at sitkagran viser tydelig spredning inn i kystlynghei (Gederaas *et.al.* 2012).

Ved Tjønnholman var også noe innslag av søppel i fjæresonen, og det er ønskelig at dette ryddes og fjernes ut av området.

Beite:

Mål: utnytte forressurser og videreføre beite med storfe-rasen Charolais. Opprettholde verdi A for naturbeitemarka og verdi B for strandengene og kystlyngheia.

Ideelt sett ville innførsel av beite med gammelnorsk sau og helårsbeite være mest gunstig med tanke på skjøtsel av kystlyngheia, men det foreligger per dags dato ikke planer om dette fra bruker. Det er likevel svært viktig å videreføre sommerbeite med storfe her ettersom dette opprettholder god skjøtsel av naturbeitemarka og strandengene innenfor beitearealet. Eksempelvis viser bakkesøte ofte kraftig tilbakegang ved opphør av beite.

Tilveksten på dyrene har vært bra gjennom år, og bruker ønsker å øke antallet noe på Stor-Sandøya. Befaringen tyder på at her er grunnlag for flere dyr, ettersom beitetrykket var såpass lavt i kystlyngheia og samtidig ikke preget av overbeite i naturbeitemarka. Det er ikke mulig å gi et eksakt tall på hvor mange dyr som kan beite i sommerhalvåret her. Tilpasning av dyretall være avhenger i stor grad av lokalkunnskap og bruk av skjønn. Det er derfor ingen fasit på hvor høyt beitetrykket bør være på myr, kystlynghei og naturbeitemark. I praksis bør en bruke tilveksten på dyrene som mål på dyrevelferd. Hvis tilveksten er bra samtidig som beitetrykket i utmarka er lavt, kan dyretallet økes. Ved redusert tilvekst må tilleggsføring tas i bruk eller dyretallet reduseres. Det anbefales da å øke dyretallet her f.eks. med to dyr, hvor en følger med på både tilstanden til dyrene og vegetasjonen gjennom beitesesongen, samt slaktevekt etter endt sesong. Tallet kan så justeres videre opp senere år hvis beitegrunnet tilsier det.

Dyrene har tilsyn en gang i uka, noe som også bør videreføres. Her er også naturlig skjerming i terrenget som gir ly for krevende værforhold.

Lyngsviing:

Formålet med lyngbrenning er å skape en mosaikk av kystlyngheivegetasjon med ulike alder. Dette er gunstig både for beitedyr og andre arter (eks. insekter og fugler). For at dyra til enhver tid skal ha tilgang på mosaikk av vegetasjonsflater med ulike alder er det viktig å ikke svi for store flater. Brannflater fører til større spiring av gras og urter (gir godt sommerbeite), i tillegg til spirer og unge skudd med røsslyng (gir godt vinterbeite) som er en bedre forressurs enn gammel forvedet røsslyng. Over tid vil en brannflate gradvis gjennomgå endring i vegetasjonsstrukturen fra gras- og urterik til rik utbredelse med lyng. Et beiteområde bestående av brannflater med ulike alder vil derfor inneholde areal som er godt egnet til både sommerbeite og vinterbeite, med rik utbredelse av gras, urter, lyng og busker. I sum øker dette den ernæringsmessige kvaliteten på kystlyngheia som helårsbeite.

Etablering av ny vegetasjon i brannflater vil variere mellom lokaliteter og ut ifra hvor vellykket lyngsviinga har vært. Det er i dag ikke brannflater i området som kan brukes for å beregne hastighet på revegetering. Anbefalt tid mellom hver brenning er derfor her generell (10-25 år) og ikke områdespesifikk. Areal med kystlynghei som ble registrert på Stor-Sandøya og omkringliggende holmer er på ca. 143 daa. Dvs. at for å fullføre en lyngheisyklus med sviing over 20 år bør det brennes 7 daa. per år. Det er viktig at det registreres vegetasjonsutvikling etter brann for å kunne anslå re-genereringshastighet og evt. korrigere tidsperioden mellom sviing. Utviklingen av røsslyngplanten går gjennom flere faser, fra pionerfase til byggefase og videre til moden fase. Førproduksjonen er høyest i tidlig byggefase. Når lyngen begynner å bli gammel og forvedet (vanligvis når den har blitt 20-30 cm høy), brenner man på nytt. Flere naturtyper inngår i beitearealet, men det er bare areal med kystlynghei som er aktuell for brenning, dvs. areal med strandenger og naturbeitemark skal ikke brennes. Om det i løpet av vinterhalvåret ikke lar seg gjøre å brenne pga. vær- og vindforhold kan dette gjennomføres et senere år. Da det blir små brannareal per år (7 daa.) samtidig som lyngsviing krever store ressurser, kan man brenne f.eks. hvert andre eller tredje år, og slå sammen brannflater om nødvendig. Det bør likevel ikke være færre enn 8-10 lyngsviinger i en brannsyklus, slik at man får mosaikk av vegetasjonsflater med ulike alder. **Før planlagt brann; se Vedlegg 2: Retningslinjer for lyngsviing utarbeidet av SNO**

Det er altså store fordeler å gjeninnføre lyngsviing selv om lyngheia per dags dato ikke blir brukt i vinterhalvåret. Sviing av gammel lynghei vil uansett øke beitekvaliteten på sommerbeitet, da gammel lyng og einerbusker fjernes og gir rom for økt spiring med gras og urter i de lysåpne brannflatene. Sviing på de mindre holmene gir også mindre risiko for ukontrollert spredning av brann da de er avgrenset av sjøen, og fri for bebyggelse.

Ev. spesifikke mål for delområde(r):

Tilstandsmål arter:

Opprettholde stor populasjon med bakkesøte. Opprettholde artsmangfoldet for beitemarka og kystlyngheia.

Mål for bekjempelse av problemarter/gjengroing:

Fjerne oppslag med sitkagran, furu, rogn, bjørk og gran i kystlyngheia.

3.6 Planlagte skjøtselstiltak på Stor-Sandøya

3.6.1 Beiterelaterte tiltak

<p>Beskrivelse av planlagte skjøtselstiltak, beiting:</p> <p>Videreføre sommerbeite på Stor-Sandøya med ammekyr av rasen Charolais.</p> <p>Videreføre rydding (evt. svi) av tette forekomster med einer i kantsonene inn mot naturbeitemarka.</p> <p>Evt. sankegjerde ved landslipp, gjerde mot brygge og fritidsbebyggelse.</p> <p>Vedlikehold gjerder.</p>

KOSTNADSOVERSIKT	Prioritering (år)	Antall daa og kostnad per daa	Kontroll (år)
<p>Sommerbeite med 4 dyr av rasen Charolais, antallet planlegges økt noe kommende år.</p> <p>Transport, sanking og utsetting av dyr på øya</p> <p>Evt. behov for ekstra personell</p> <p>Anlegge sikker adkomst (kai/brygge) for Stor-Sandøya, utgjør i dag sikkerhetsrisiko</p> <p>Evt. oppsett av nytt gjerde</p>	2017, årlig	<p>Kr./dyr</p> <p>Kr./time</p> <p>Kr./time</p>	Sommer, årlig
<p>Utstysbehov knyttet til beiting og tilrettelegging for beiting:</p> <p>Gjerdepåler, netting, ekstra personell, evt. teknisk utstyr (boremaskin, krampepistol mm). Båtutlegg og ankring for omkringliggende øyer</p>			

3.6.2 Planer for sviing

<p>Beskrivelse av planlagte skjøtselstiltak med sviing:</p> <p>Oppstart med lyngsviing innenfor beiteområdet på Stor-Sandøya og mindre omkringliggende holmer. Områder med kraftig utbredelse av gammel forvedet lyng og einerbusker bør prioriteres da disse gjerne har skygget ut gras og urter totalt.</p>

KOSTNADSOVERSIKT	Prioritering (år)	Antall daa og kostnad per daa	Kontroll (år)
<p>Tiltak sviing:</p> <p>Evt. innleid personell</p>	Ved kapasitet	Kr/daa	

Utstyrskrav knyttet til sviing:

Innleid personell, evt. gjennomføre kurs i lyngsviing, brannvifter, Utstyr for å tenne og slukke etter lyngsviing; gassbrenner.

3.6.3 Planlagte restaureringstiltak

Beskrivelse av planlagte restaureringstiltak:

Restaurere kai/bryggeanlegg som tilfredsstiller sikker adkomst til og fra øya i forbindelse med tilsyn, sanking og flytting av dyr på Stor-Sandøya.

Hugge ut trær/busker >1 m. Noen få større løvtrær kan evt. spares for å gi ekstra ly til dyrene.

KOSTNADSOVERSIKT	Prioritering (år)	Antall daa og kostnad per daa	Kontroll (år)
Spesifikke restaureringstiltak: Rydding av oppslag med busker/trær.	Fra 2017/ved kapasitet	kr/daa	
Utstyrskrav knyttet til rydding/slått/fjerning av problemarter: Ryddesag/motorsag for fjerning av lauvoppslag/busker, verneutstyr.			

3.6.4 Andre planlagte skjøtselstiltak

ANDRE AKTUELLE SKJØTSELSTILTAK

Beskrivelse av andre tiltak, ut over restaurering, sviing og beiting.

KOSTNADSOVERSIKT	Prioritering (år)	Antall daa og kostnad per daa	Kontroll (år)
UTSTYRSBEHOV			
Annet:			

3.7 Oppfølging av skjøtselsplanen

Oppfølging
Skjøtselsplanen skal evalueres innen 5 år: Bør evalueres 2022 med rekartlegging av vegetasjonen.
Behov for registrering av spesifikke naturtyper og/eller artsgrupper:
Nylig gjennomførte eller påbegynte tiltak som er finansiert:
ANSVAR
Person(-er) som har ansvar for iverksettelse av skjøtselsplanen: ALF ROGER ARNØ

4 Mer informasjon

For mer utfyllende om skjøtsel, restaurering og hevd, se: **Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker** som finnes på DNS hjemmesider: <http://www.dirnat.no/content/1916/>

Annen aktuell litteratur:

- Buer, H. 2011. Villsauboka. Selja Forlag, Florø.
- Haaland, S. 2002. Fem tusen år med flammer; det europeiske lyngheilandskapet. Vigmostad & Bjørke.
- Halvorsen, R., Bryn, A., Erikstad, L. & Lindgaard, A. 2015. Natur i Norge - NiN. Artsdatabanken, Trondheim (<http://www.artsdatabanken.no/nin>).
- Halvorsen, R., medarbeidere og samarbeidspartnere, 2015. NiN – typeinndeling og beskrivelsessystem for natursystemnivået. – Natur i Norge, Artikkel 3 (versjon 2.0.3): 1–509 (Artsdatabanken, Trondheim; <http://www.artsdatabanken.no>.)
- Kaland, P.E. & Vandvik, V. 1998. Kystlynghei. S. 50-60 i: Framstad, E. & Lid, I.B. (red.) Jordbrukets kulturlandskap, Universitetsforlaget, Oslo.
- Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss.
- Nilsen, L.S. (red.) 2009. Naturen. Populærvitenskapelig tidsskrift. 2009-2: 66-128. Spesialnummer om kystlynghei i Norge.
- Norderhaug, A. & Johansen L. 2011. Kulturmark og boreal hei – I: Lindgaard, A. og Henriksen, S. (red.) 2011. Norsk rødliste for naturtyper 2011. Artsdatabanken, Trondheim.

5 Detaljert beskrivelse av naturtypene på lokaliteten

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)						
Navn på lokaliteten: Stor-Sandøya Tjønnholman		Kommune: Nærøy		Områdenr.:		
ID i naturbase: BN00092453 BN00092467		Registrert i felt av: Per Vesterbukt		Dato: 10-11.8.2017		
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige): Johansen, L., Lyngstad, A., Thorvaldsen, P., Velle, L., Vesterbukt, P. & Moen, A. 2013. Verdifull kystlynghei i Nord-Trøndelag. Sammenstilling av eksisterende kunnskap og supplerende kartlegging. Bioforsk RAPPORT. 8(180) 2013.				Skjøtselsavtale: Inngått år: Utløper år:		
Hovednaturtype (% andel fordeling): D0707 Kalkfattig kysthei 50 %.			Grunntyper etter NiN, M1:5000 (% andel fordeling): T34-2 kalkfattig kystlynghei (50%) T34-11 kalkfattig fuktig kystlynghei (40%) T34-12 intermediær fuktig kystlynghei (10%)			
Tilleggsnaturtyper/mosaikk (% andel fordeling): D708 Kalkfattig kystfukthei 40 %. D0710-intermediær kystfukthei 10 %.						
Verdi (A, B, C): B			Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.): Bilder fra befarings august 2017.			
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11):						
Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):		Vegetasjonstyper:
< 20 m	x	God		Slått		
20-50 m		Svak	x	Beite	x	
50-100		Ingen		Pløying		
>100 m		Gjengrodd		Gjødsling		
		Dårlig		Lauving		
				Torvtekt		
				Brenning		
				Park/hagestell		

OMRÅDEBESKRIVELSE (For naturbase og som grunnlag for skjøtselsplanen)

Innledning:

Områdebeskrivelsen er utarbeidet av NIBIO Kvithamar v/Per Vesterbukt. Dette er i forbindelse med oppfølging av handlingsplan for kystlynghei Nord-Trøndelag og utarbeidelse av skjøtselsplan, på oppdrag fra grunneier og Nærøy kommune. Skjøtselsplanen omhandler Stor-Sandøya, Tjønnholman og mindre tilgrensende holmer. Det ble tatt befaringsfelt 10.08.2017 sammen med bruker.

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Lokaliteten ligger rett utenfor Stor-Arnøya helt vest i Nærøy kommune, 8 km sør for tettstedet Rørvik. Skjøtselsplanen omhandler i tillegg til Stor-Sandøya de to mindre øyene Tjønnholman. Disse øyene er bundet sammen ved fjære sjø. Topografisk utgjør beitearealet på Stor-Sandøya kuperte høydedrag samt en større flat forsenkning med marine avsetninger. Beiteområdet domineres av naturtypen kystlynghei, med flekkvis berg oppe i dagen, samt en større naturbeitemark i forsenkningen, med smal sondering av strandeng nederst mot sjøen. For kystlyngheia består hellingene generelt av tynt jorddekke på berg mens mindre forsenkninger er mer frisk/fuktig med et dypere torvlag. Viktigste jordsmonntyper er lyngtorv over berg. I tillegg finnes torv av varierende tykkelse, lågtliggende parti med marine avleiringer (leire, skjellsand), samt noe skjellsand i strandsonen.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Kystlyngheivegetasjonen på Stor-Sandøya har på lik linje med vegetasjonen i området en mer nordlig karakter enn det lyngheia sør for Trondheimsfjorden har. Ser man på artssammensetningen så får arter som heigråmose og krekling generelt sett en mer fremtredende rolle. I tillegg så er det vanlig med en relativt tørr røsslyngutforming, men med fast innslag av fuktarter som beskrevet av nøkkelarter i vegetasjonsutforming H1c Røsslyng-slåttestarr-torvull (Fremstad 1997). I tillegg kan molte, som blir forbundet med fukthei og myr lengre sør, komme inn i denne tørrheia i nord (Fremstad et al. 1991). Kystlyngheia på Stor-Sandøya og Tjønnholman ble kartlagt av NIBIO v/Pål Thorvaldsen og Per Vesterbukt i 2013 i forbindelse med prosjektet «Kystlyngheiundersøkelser i Nord-Trøndelag» (Johansen *et al.* 2013) og har hovedsakelig tørr, fattig kystlynghei på grunt torvdekke, enkelte steder i mosaikk med bart berg, men generelt er vegetasjonsdekket godt utbredt over øya. Feltsjikhøyde 15-40 cm, lavest i vindutsatte områder. Naturtypen på Stor-Sandøya er D07-Kystlynghei, med utforming D0707-Kalkfattig kysthei (50 %). Supplerende naturtype er D0708-kalkfattig kystfukthei (40 %) og D0710-intermediær kystfukthei (10 %).

Kystlyngheia på Tjønnholman ble beskrevet som; Naturtype D07-Kystlynghei, med utforming D0708-Kalkfattig kystfukthei (50 %). Supplerende naturtype er D0707-kalkfattig kysthei (40 %) og D0710-intermediær kystfukthei (10 %) (Johansen *et al.* 2013).

Artsmangfold:

Karakteristiske arter er røsslyng, krekling, tyttebær, blåbær, torvull, molte, blokkebær, bjønnskjegg, rypebær. Eller er det registrert buskfuru, ørevier, fuglevikke, bjørk, sitkagran, vanlig gran, rogn, marinøkkel, gullris, slåttestarr, lys og grå reinlav, heigråmose, rødsvingel, sisselrot, krattmjølke, mjøddurt, smyle, tepperot, engkvein, skrubbebær, geitrams og ryllik. I de rikeste partiene med mer innslag av urter og gras, bl.a. blåklokke, hestehavre, dunhavre, teiebær, storblåfjær, legeveronika, hvitbladtistel og engfrytle. Tjønnholman: registrerte arter er røsslyng, krekling, torvull, mjøddurt, enghumleblom, tepperot, blåklokke, engmarikåpe, tyttebær, blokkebær, smyle, molte, melbær, rypebær, bjønnskjegg, slåttestarr, lys og grå reinlav, bjørk og rogn.

Bruk, tilstand og påvirkning:

Området med lavt beitetrykk fra storfe. Dyrene beitet mest på engarealer og lite i lyngheia. Det er vurdert svak til ingen hevd ettersom det var lavt beitetrykk i lyngheia og ingen tegn til lyngbrenning. Røsslyngen var gammel og hovedsakelig i degenererende fase. Området er generelt ikke under gjengroing men hadde oppslag av bjørk enkelte steder. Noe einer er brent. En del forsøpling registrert. Spor etter gamle torvtekt (Johansen *et.al.* 2013).

Befaring på Stor-Sandøya 2017 og avstands-observasjoner av Tjønnholman viste at røsslyng generelt har bra og god revegetering de fleste steder i form av nye skudd fra rot og sidegreiner etter den omfattende vintertørke/-skaden 2014, men fremdeles finnes store mengder død lyng. Røsslyngen i området er gammel og forvedet og kan beskrives som sent moden og tidlig degenererende iht. lyngheisyklusen i skjøtselsboka for kulturlandskap (Norderhaug et al. 1999), men stedvis også tendenser til byggfase som følge av re-vegeteringen. Lyngheiden varierer fra 10-20 cm. på rabber og områder utsatt for vindslitasje til 40-50 cm. i le-terreng og forsøplinger. Lyngheia har ikke gjennomgått nevneverdige endringer siden kartleggingen 2013 og innehar i dag samme vegetasjonsstruktur som den gang.

Stor-Sandøya og Tjønnholman er i dag beiteområde for ammeku av rasen Charolais, og fire dyr går ute på øyene i sommerhalvåret. Som nevnt ovenfor er Stor-Sandøya, Tjønnholman og flere mindre holmer landfaste med hverandre ved fjære sjø, slik at dyrene har fri tilgang mellom øyene. Beitetrykket fremstår som lavt i kystlyngheia og middels/høyt i naturbeitemarka og strandengene, dog ikke preg av overbeite. Tjønnholman med mindre flekker strandeng/beitemark, men disse ble ikke prioritert grunnet lite areal og ugunstig flomål under kartleggingen. Brukerne har også gjennomført restaurering senere år i form av rydding av einerbusker. Disse hadde tidligere omfattende utbredelse særlig i kantsonene inn mot naturbeitemarka. I dag viser dette arealet god re-vegetering med urter og gras, noe som har forbedret beiteressursene på øya.

Vedrørende driftshistorikk ble øya fra gammelt av beitet med sau. Dette beitet pågikk til slutten av 1980-tallet. Deretter fulgte en brakkleggingsperiode fram til dagens brukere innførte storfe på beite rundt 1997, et beite som er opprettholdt fram til i dag uten større endringer i antall dyr. Når det gjelder lyngbrenning er det rimelig å anta at det vært regelmessig sviing på Stor-Sandøya fra langt tilbake i tid. Denne skjøtselen har imidlertid pågått også utover etterkrigstiden, noe som var svært sjeldent i landssammenheng. Bestefar til dagens bruker gjennomførte lyngsviing til ut på 1960-tallet, noe bruker også kan huske. Etter dette var det slutt på jevnlig sviing, men det ble gjennomført en lyngsviing på Stor-Sandøya på slutten av 1980-tallet (Arnø 2017, pers. med.). Ikke svidd etter dette, og ingen spor av lyngsviing ved befaring. Utbredelser med trær, busker og kratt er enn så lenge begrenset til et minimum, men spredte oppslag med særlig bjørk og furu (< 1.5 m.) finnes over hele øya, samt flekkvis tett busksjikt med einer. Dette betyr at graden av gjengroing vil øke i omfang kommende år. Tidligere og dagens beite på øya har nok bidratt til at gjengroingen per dags dato har et beskjedent omfang.

Fremmede arter:

Sitkagran, bergfuru

Kulturminner:

Ingen

Skjøtsel og hensyn:

Skjøtsel i form av beite og lyngsviing bør gjeninnføres

Del av helhetlig landskap:

Kystlyngheia ved Stor-Sandøya og omkringliggende øyer utgjør en viktig del av et større kystlyngheiareal utenfor Abelvær i Nærøy kommune, som sammen med naturbeitemark og strandenger gir et helhetlig kulturlandskap preget av kystjordbruk.

Verdibegrunnelse:

Området ble verdisatt til B (viktig) pga. god røsslyng-dekning, lite gjengroing og lyngsviing. Lokaliteten oppnådde ikke verdi A grunnet for lavt beitetrykk og dels manglende beiting i lyngheia sammen med noe spredning av fremmede arter og liten størrelse.

Merknad:

6 Kilder

Arnø, A.R. & Arnø, M. 2017. Pers. med.

Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12. 279 s.

Gederaas, L., Moen, T.L., Skjelseth, S. & Larsen, L.-K. (red.) 2012. *Fremmede arter i Norge – med norsk svarteliste 2012*. Artsdatabanken, Trondheim.

Johansen, L., Lyngstad, A., Thorvaldsen, P., Velle, L., Vesterbukt, P. & Moen, A. 2013. Verdifull kystlynghei i Nord-Trøndelag. Sammenstilling av eksisterende kunnskap og supplerende kartlegging. Bioforsk RAPPORT. 8(180) 2013.

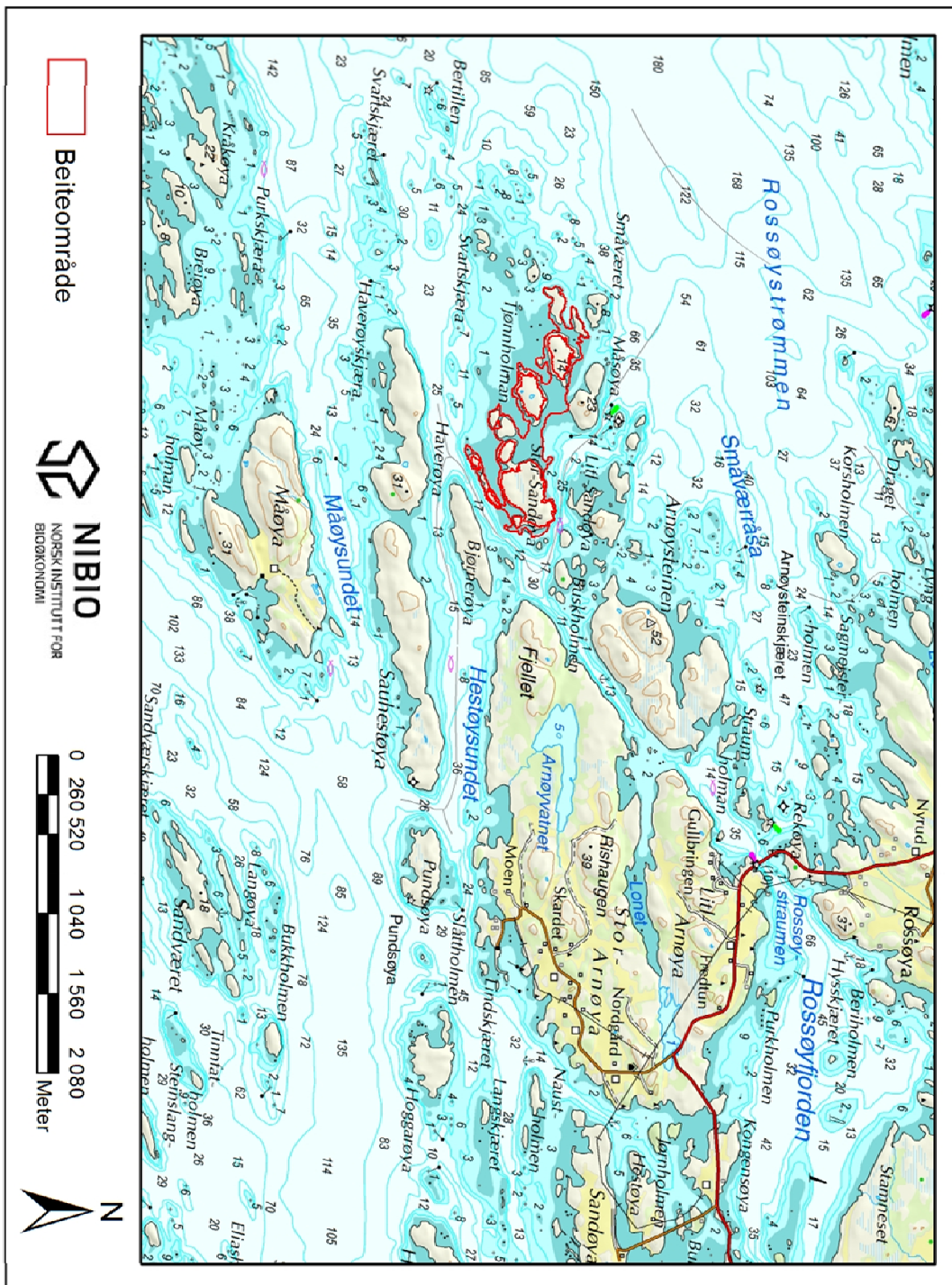
Norderhaug, A., Austad, I., Hauge, L. & Kvamme, M., 1999: Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker. Landbruksforlaget. 252 s.

Kystlyngheiene i Norge – kunnskapsstatus og beskrivelse av 23 referanseområder | M23-2013

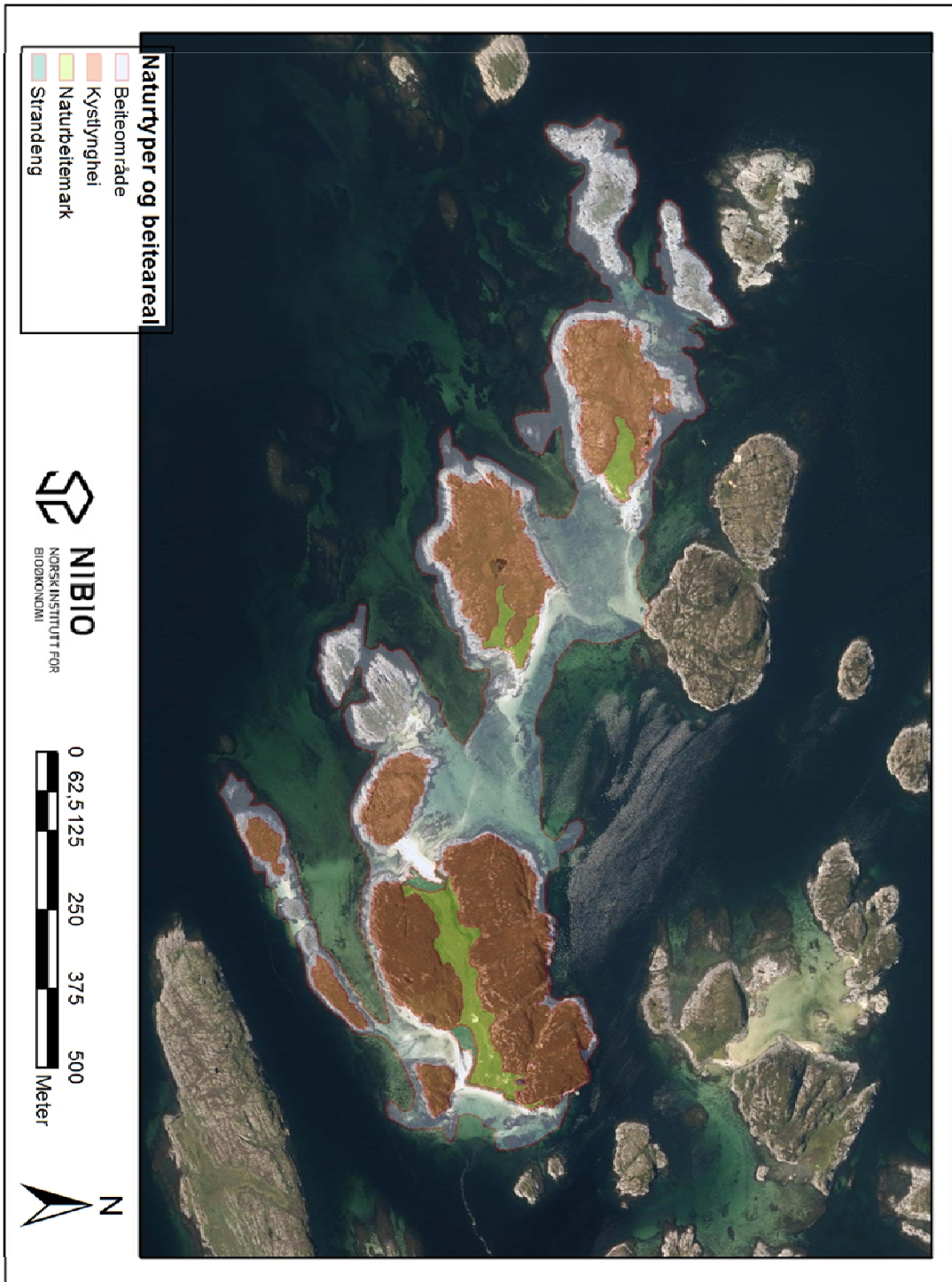
Lindgaard, A. og Henriksen, S. (red.) 2011. Norsk rødliste for naturtyper 2011. Artsdatabanken, Trondheim.

NGU u.d. Berggrunn Nasjonal berggrunnsdatabase. Lokalisert 20.10.2015 på <http://geo.ngu.no/kart/berggrunn/>

7 Ortofoto/kart

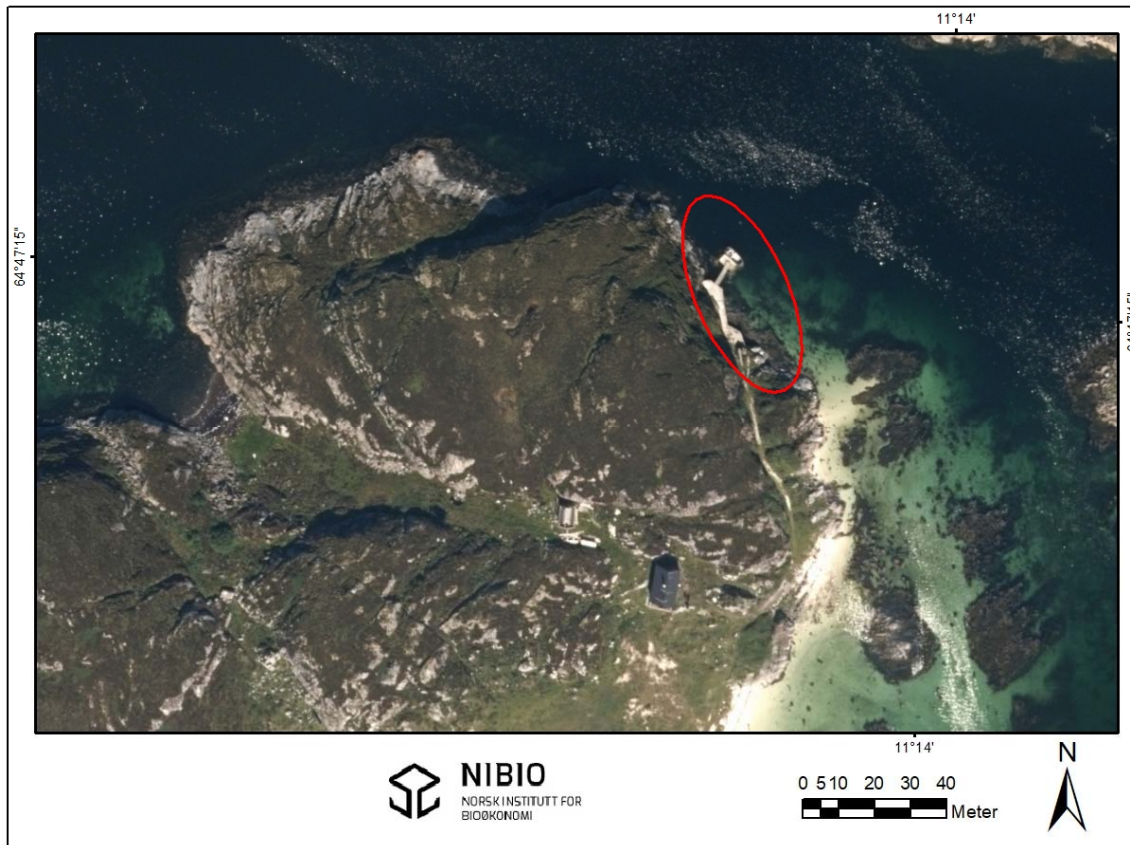
Figur 2. Topografisk oversikt over beiteområdet på Stor-Sandøya (inntegnet rødt). Kartgrunnlag: Norge digitalt.

Figur 3. Oversikt over beiteområdet med tilhørende viktige naturtyper på Stor-Sandøya og Tjønnholman. Kartgrunnlag: Norge digitalt.

Figur 4. Detaljbilde, viktige naturtyper på Stor-Sandøya. Kartgrunnlag: Norge digitalt.

Figur 5. Oversikt over Brygga som i dag er anløpssted til og fra øya Stor-Sandøya og Tjønnholman, og som har et umiddelbart behov for oppgradering (inntegnet rødt). Kartgrunnlag: Norge digitalt.

8 Bilder

Figur 6. Stor-Sandøya: kystlyngheia sett mot nordøst. Lyngheia utgjør tørr og fuktig fattighei, med bl.a. røsslyng, blokkebær, engkvein, gulaks, smyle, krekling, tepperot, lys reinlav og slåttestarr. Øverst til høyre skimtes naturbeitemarka som strekker seg gjennom øya.

Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 10.8.2017.

Figur 7. Stor-Sandøya: parti med fattig tørrehei. Død røsslyng etter vinterskaden i 2014 skimtes som grå flekker, men som bildet viser er gjenveksten med røsslyng generelt bra.

Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 10.8.2017.

Figur 8. Stor-Sandøya: naturbeitemarka sett mot nord.

Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 10.8.2017.

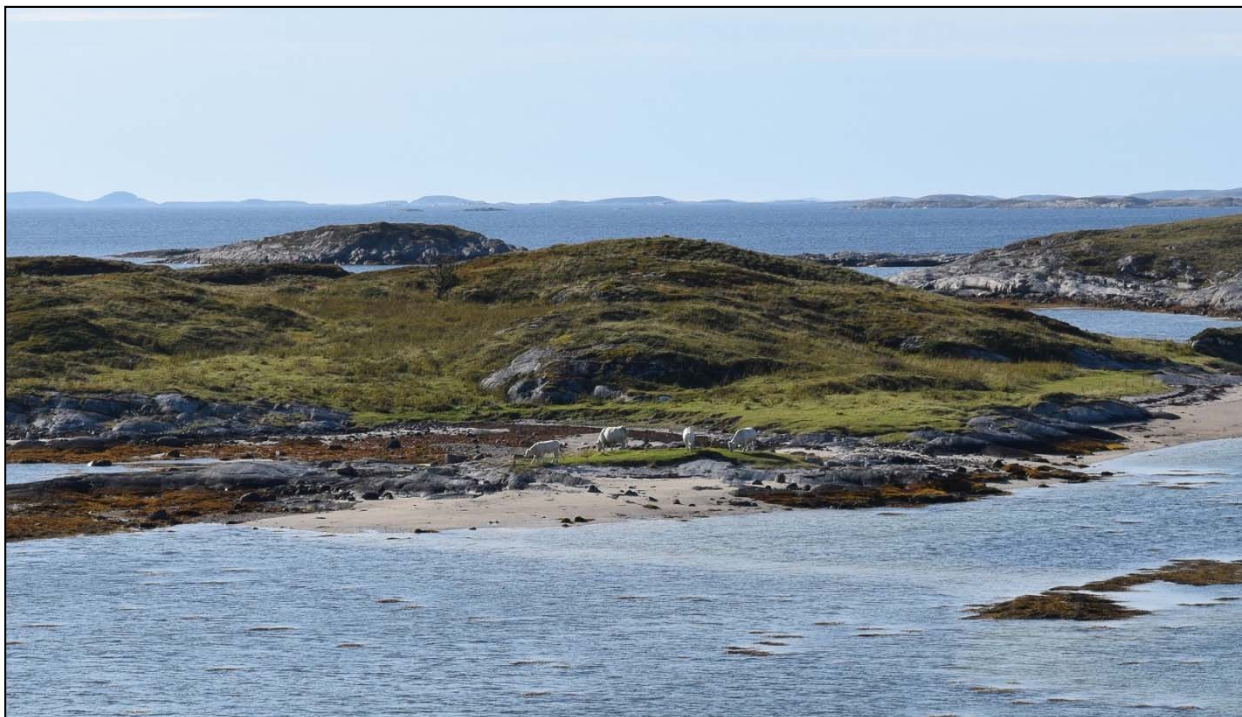
Figur 9. Rødlistearten bakkesøte (NT) er rikt utbredt i naturbeitemarka på Stor-Sandøya, med både lilla (venstre) og hvite (høyre) varianter.

Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 10.8.2017.

Figur 10. Stor-Sandøya: oppslag med bjørk og furu finnes spredt over hele øya og indikerer begynnelsen av gjengroing. Midt på bildet sees også sitkagran på vei opp. Arten har stort potensiale for spredning og bør fjernes før den rekker å utvikle frø.

Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 10.8.2017.

Figur 11. Tjønnholman sett mot vest. I strandsonen sees fire beitedyr av storferasen Charolais, som har beitet øyene de siste 20 årene.

Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 10.8.2017.

Figur12. Stor-sandøya: Naturbeitemarka til høyre, som via terrassekanten midt på bildet går over i strandeng til venstre, sett fra nordøst.

Foto: Per Vesterbukt/NIBIO, 10.8.2017.

9 Artsliste

Stor-sandøya - kystlynghei

Trær og busker

Bjørk	<i>Betula pubescens</i>
Bergfuru	<i>Pinus mugo ssp. uncinata</i>
Einer	<i>Juniperus communis</i>
Gran	<i>Picea abies</i>
Rogn	<i>Sorbus aucuparia</i>
Sitkagran	<i>Picea sitchensis</i>
Vanlig furu	<i>Pinus sylvestris</i>
Ørevier	<i>Salix aurita</i>

Urter

Bjønnkam	<i>Blechnum spicant</i>
Blokkebær	<i>Vaccinium uliginosum</i>
Blåbær	<i>Vaccinium myrtillus</i>
Blåklukke	<i>Campanula rotundifolia</i>
Enghumleblom	<i>Geum rivale</i>
Engsoleie	<i>Ranunculus acris</i>
Engsyre	<i>Rumex acetosa</i>
Flekkmarihånd	<i>Dactylorhiza maculata</i>
Fuglevikke	<i>Vicia cracca</i>
Geitrams	<i>Epilobium angustifolium</i>
Gullris	<i>Solidago virgaurea</i>
Hvitbladtistel	<i>Cirsium helenioides</i>
Hvitkløver	<i>Trifolium repens</i>
Krattmjølke	<i>Epilobium montanum</i>
Krekling	<i>Empetrum nigrum ssp. nigrum</i>
Legeveronika	<i>Veronica officinalis</i>
Marinøkkel	<i>Botrychium lunaria</i>
Mjødurt	<i>Filipendula ulmaria</i>
Molte	<i>Rubus chamaemorus</i>
Ryllik	<i>Achillea millefolium</i>
Rypebær	<i>Arctostaphylos alpinus</i>
Røsslyng	<i>Calluna vulgaris</i>
Skrubbær	<i>Cornus suecica</i>
Storblåfjær	<i>Polygala vulgaris</i>
Teiebær	<i>Rubus saxatilis</i>
Tepperot	<i>Potentilla erecta</i>
Tiriltunge	<i>Lotus corniculatus</i>
Tyttebær	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>
Harerug	<i>Bistorta vivipara</i>
Hvitbladtistel	<i>Cirsium helenioides</i>
Hvitkløver	<i>Trifolium repens</i>

Øyentrøst sp.

Euphrasia sp.

Graminider

Bjønnskjegg	<i>Trichophorum cespitosum</i>
Engfrytle	<i>Luzula multiflora ssp. multiflora</i>
Engkvein	<i>Agrostis capillaris</i>
Engrapp	<i>Poa pratensis ssp. pratensis</i>
Gulaks	<i>Anthoxanthum odoratum</i>
Hestehavre	<i>Arrhenatherum elatius</i>
Kornstarr	<i>Carex panicea</i>
Rødsvingel	<i>Festuca rubra</i>
Slåtestarr	<i>Carex nigra ssp. nigra</i>
Smyle	<i>Avenella flexuosa</i>
Torvull	<i>Eriophorum vaginatum</i>

Stor-Sandøya - Naturbeitemark

Trær og busker

Einer	<i>Juniperus communis</i>
-------	---------------------------

Urter

Aurikkelsveve	<i>Hieracium lactucella</i>
Bakkesøte	<i>Gentianella campestris ssp. campestris</i>
Beitesvæve	<i>Hieracium vulgata</i>
Bergskrinneblom	<i>Arabis hirsuta</i>
Bitterbergknapp	<i>Sedum acre</i>
Bleiksøte	<i>Gentianella aurea</i>
Blokkebær	<i>Vaccinium uliginosum</i>
Blåklukke	<i>Campanula rotundifolia</i>
Blåkoll	<i>Prunella vulgaris</i>
Engfiol	<i>Viola canina ssp. canina</i>
Enghumleblom	<i>Geum rivale</i>
Engsoleie	<i>Ranunculus acris</i>
Engsyre	<i>Rumex acetosa</i>
Flekkmarihånd	<i>Dactylorhiza maculata</i>
Fuglevikke	<i>Vicia cracca</i>
Følblom	<i>Leontodon autumnalis</i>
Geitrams	<i>Epilobium angustifolium</i>
Gjerdevikke	<i>Vicia sepium</i>
Gåsemure	<i>Potentilla anserina ssp. anserina</i>
Rødsvingel	<i>Festuca rubra</i>
Sauesvingel	<i>Festuca ovina ssp. ovina</i>

Etterord

Nøkkelord:	Kystlynghei, sitkagran, skjøtsel, naturtyper, biologisk mangfold, handlingsplan, skjøtelsplan, utvalgt naturtype
Key words:	
Andre aktuelle publikasjoner fra prosjekt:	

NOTATER

Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) ble opprettet 1. juli 2015 som en fusjon av Bioforsk, Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) og Norsk institutt for skog og landskap.

Bioøkonomi baserer seg på utnyttelse og forvaltning av biologiske ressurser fra jord og hav, fremfor en fossil økonomi som er basert på kull, olje og gass. NIBIO skal være nasjonalt ledende for utvikling av kunnskap om bioøkonomi.

Gjennom forskning og kunnskapsproduksjon skal instituttet bidra til matsikkerhet, bærekraftig ressursforvaltning, innovasjon og verdiskaping innenfor verdikjedene for mat, skog og andre biobaserte næringer. Instituttet skal levere forskning, forvaltningsstøtte og kunnskap til anvendelse i nasjonal beredskap, forvaltning, næringsliv og samfunnet for øvrig.

NIBIO er eid av Landbruks- og matdepartementet som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter og eget styre. Hovedkontoret er på Ås. Instituttet har flere regionale enheter og et avdelingskontor i Oslo.